

מעריך סדנא

"התגובה החינוכית – בין תיקון לעונש"

מטרות:

היכרות עם המושג 'תיקון' וההבדל בין עונש לתיקון

מרכיבי תפיסה ב'דרך כפר'

- תיקון הלב

רשימת ציוד והיערכות מקדימה נדרשת

- קטע סרט מתוך 'כשהנערים שרים'

מתווה הסדנא

מהלך:

1. צפייה בסרט (10 דקות)
2. ניתוח הסרט - הגדרת שני "אבות הטיפוס" בחינוך – כשתי תפיסות חינוך מנוגדות
3. חלוקת תרשים תיקון-ענישה ולמידה

פתיחה – צפייה בקטע מהסרט "כשהנערים שרים"

- צופים בקטע מהסרט (כ-10 דקות)
- ניתוח הדמויות – מהן התכונות המאפיינות כל דמות? (רשום בטבלה על הלוח) לאיזו דמות אתם מרגישים מחוברים יותר כמחנכים? מדוע?
- ניתוח האירוע - המקרה אותו ראינו בקטע חמור מאד – פגיעה של מורה בזדון, שהייתה יכולה לגרום גם לפגיעה חמורה הרבה יותר. יש כאן חציה חמורה של הגבולות. חוו דעתכם על הטיפול של כל דמות בבעיה? האם אופן טיפולו של המורה אינו משדר חולשה? האם זה לא יגרום להישנות המקרה?

ענישה מול תיקון – אבות הטיפוס של תפיסות חינוכיות

מטרת חלק זה של היחידה הוא מיקוד המבט לשתי תפיסות חינוך מנוגדות – תפיסת התיקון מול תפיסת הענישה

- אפיון תפיסת הענישה –
 כואבת, הירארכית, סובבת סביב השאלה "מה החוק שהופר?"
 באה במטרה "להחזיר את החניך למסגרת", מחלישה את החניך, יוצרת "שוטרים-גנבים", משפיעה לטווח קצר. "תהיה קטן ולא משמעותי"
- הצגת תפיסת התיקון כתפיסה אלטרנטיבית
 - "אייכה?" (הוצאת ההירארכיה מהמשחק. העמדת החניך בפני עצמו)
 - "מה הערך הנפגע?" ולא עיסוק בחוקי המקום.
 - "אתה כל כך גדול – איך שכחת את זה?"
 - איזה איש/אבא אתה רוצה להיות?

תגובה חינוכית מול ענישה – התיקון יהיה מעצים, מחזק, מתמקד בערך ויוצר מעשה חיובי ומכוון (לא אקראי) כתיקון למה שנעשה. (חשוב מאד לתת דוגמאות מעשיות כדי להמחיש את הרעיון)

דגש למנחה:

1. חשוב מאד שהמשתתפים יבינו שתיקון הוא לא לטיפה או וויתור או התרפסות. תיקון אינו במקום הצבת גבולות, אך הוא נועד להצמחה וקידום החניך.
2. הסנקציה ב'תיקון' יכולה להיות זהה לסנקציה שהיתה ניתנת ב'ענישה' – אך הדרך עד הסנקציה היא זו ששונה – קיום דיאלוג ערכי משמעותי הוא זה שעושה את ההבדל.
 [לדוגמא: חניך שעשה מעשה X, ייתכן מאד שבסופו של דבר יוחלט שעליו להישאר בסוף הלימודים במשך 3 חודשים כדי לסדר את הכיתה (נניח כמובן שהמעשה שעשה היה חמור וקשור לסנקציה זו) – לכאורה מצטייר כ'חתיכת עונש'!! – ואכן, לעיתים קרובות תהליך התיקון יסתיים בסנקציות לא פשוטות, אך ההבדל הוא כי בין הפרת הסדר לבין ה"מחיר" התקיים דיאלוג משמעותי והחניך הבין לעומק איפה היה הכשל הערכי במעשה שלו. זהו לא סנקציה שהוטל כמעשה נקמה או על-מנת 'להראות לו מי בוס', אלא זו סנקציה שהוא קיבל על עצמו מתוך הפנמה של המעשה והמחיר להפרת הערך].

